

BESZÁMOLÓ AZ EURÓPAI BOTANIKUS KERTI KONZORCIUM TEVÉKENYSÉGÉRŐL

(European Botanic Garden Consortium – EBGC)

2009 június

Időpont: június 6-7.

Helyszín: Helszinki, Finnország

Házigazda: University of Helsinki Botanic Garden

Ez alkalommal a konzorciumi találkozó a szokásosnál rövidebb volt, ugyanis a találkozót közvetlenül követte (június 8-12) az 5. Európai Botanikus Kerti Konferencia – European Botanic Garden Congress (EUROGARD V.). A konferenciát a konzorcium szervezi 3 évenként, ezért a júniusi találkozó részben a konferenciával kapcsolatban felmerült kérdésekkel foglalkozott.

A konferenciának több magyar résztvevője is volt, Mihalik Erzsébet (Szegedi Tudományegyetem Fűvészkert) és Zsigmond Vince (Fővárosi Állat és Növénykert) előadást is tartottak, mindketten az ex situ témakörében.

A találkozón érintett további témakörök:

1. Botanikus kertek és a BGCI PlantSearch program (GSPC Target 8) –BGCI riportja

A BGCI az utóbbi időben jelentősen megújította honlapját és adatbázisát egyaránt. A GSPC 8. céljának megfelelően folytatja a botanikus kertekben fellelhető növény taxonok adatbázisba gyűjtését. Az adatbázis az interneten, a BGCI honlapján hozzáférhető – http://www.bgci.org/plant_search.php. Az adatbázis tájékoztat a botanikus kertekben fellelhető taxonokról, azonban a taxonokat fenntartó kertek nem kereshetők közvetlenül vissza. A rendszer lehetőséget teremt az adatszolgáltatótól információ kérésére, anélkül, hogy felfedné az adatszolgáltatót.

Ebben az adatbázisban hazai kertjeink csak kis számban és nagyon kevés taxonnal képviseltetik magukat. Ugyanakkor nemzetközi szakmai szerepvállalásunk része az adatszolgáltatás. Minden kertnek önállóan kell megoldania a lista feltöltését a BGCI adatbázisába. A feltöltés technikai részletei olvashatók a MABOSZ honlapon. www.mabotkertek.hu/koncepcio.

2. A Nemzetközi Magcsere Hálózat (International Plant Exchange Network – IPEN) (IPEN-ről bővebben: www.mabotkertek.hu/egyezmenyek.html)

Az IPEN terjesztéséért felelős munkacsoport május 11.-én találkozott a luxemburgi Természettudományi Múzeumban. Erről hallottunk beszámolót a találkozón.

A COP10 (CBD Conference of Parties; lásd: www.mabotkertek.hu/egyezmenyek.html) 2010 októberében ül össze, ahol az ABS (Access and Benefit Sharing – genetikai előnyökhöz való hozzáférés és azok megosztása) szabályozása várható. A fő kérdés a szabályozó rendszer megalkotása / kiválasztása, miszerint lehet kötelező jellegű, ill. ajánlás. A genetikai anyagok forgalmának szabályozása a botanikus kertek számára is fontos kérdés. Tulajdonképpen az IPEN egy a Riói Egyezmény (CBD) elvárásai szerint készült protokoll, amely a genetikai anyagok (esetünkben magok, spórák, élőnövények) beszerzését, cseréjét áttekinthetővé, követhetővé teszi. Jelenlegi álláspont szerint a szabályozás eltérően érintené a tudományos, kutatási célú forgalmat.

Viszont ez felveti a 'tudományos, kutatási cél' definiálásának szükségességét.

A hálózatnak pillanatnyilag 124 tagja van 16 országból (15 európai, 1 dél-amerikai). Néhány országban (Hollandia, Svájc, Németország) a botanikus kertnek nagy része tag, viszont néhány európai országból alig, vagy egyáltalán nincs még tag (Mo. 2 tag). A munkacsoport hamarosan levelet fog küldeni a nemzeti CBD kapcsolattartóknak, hogy felhívja a figyelmüket az IPEN-ra, annak propagálására, mint megfelelő válasz a Riói Egyezmény elvárásaira.

Felmerült az új tagok felvételének szabályozása. Alapvetően a hálózat botanikus kertek számára jött létre, ugyanakkor néhány magántulajdonú kert is jelezte a belépési szándékát. Ez felveti ismét a 'botanikus kert' fogalmának értelmezését. Felmerült a kérdés, hogy egy jól dokumentált, értékes, hozzáférhető / látogatható magángyűjtemény, amelyben nincs tudományos kutatás lehet-e tagja a hálózatnak, míg egy klasszikus értelemben vett botanikus kert a CBD elvárásait figyelmen kívül hagyva több probléma forrása lehet.

További információ: <http://www.bgci.org/resources/ipen/>

3. Változások az invazív növényfajok programban

A találkozót követő konferenciára egy poszter készült, amely bemutatja az elkészült adatbázist. Ez a munka egy jó példa a nemzetközi együttműködés előnyeinek bemutatására.

A MABOSZ feladata: a hazai 'Özönnövények' c. könyv felhasználásával készült hazai lista aktualizálása, ill. botanikus kerti megfigyelésekkel történő kiegészítése.

A konzorcium által készített táblázat, és a konferenciára készült poszter hozzáférhető az interneten: <http://www.plantnetwork.org/aliens/index.html>

4. Európai magcserelista

Bár kiváló ötlet született az elektronikusan hozzáférhető *index seminum*-okban történő keresésre, úgy tűnik egyelőre nem sok kertben került alkalmazásra. A magcserelista alapja, hogy nem készül új adatbázis, így nincs a fenntartással, frissítéssel, stb. járó gond sem. A kereséshez a meglévő internetes kereső felületeket lehet felhasználni (pl.: google), csupán minden on-line hozzáférhető '*index seminum*' gazdának el kell helyeznie egy kulcsszót az aktuális weboldalon, amely segítségével ki tudjuk zárni a nem érintett honlapokat. Ennek ismertetésére is készült poszter a konferenciára.

További információ: www.botanicgardens.i/bg/index.html, ill. állok rendelkezésre, ha valakinek kérdése van.

5. Assisted migration – 'segített, támogatott terjedés'(?)

A veszélyeztetett fajok megőrzésében egy 'új' módszer terjedése van folyamatban. Amerikai példák vannak egy-egy veszélyeztetett faj esetében az in situ megőrzés helyett, ill. visszatelepítések során nem az eredeti termőhelyre történő növénytelepítésekre, amennyiben az eredeti, megváltozott klimatikus tulajdonságokkal bíró termőhelyek az adott faj számára nem, vagy kevésbé alkalmasak. A botanikus kertek számára is új kihívásokat jelenthet ez a megoldás, ezért a konzorciumnak is feladata a botanikus kertek ilyen jellegű feladatainak feltérképezése, ill. irányelvek kidolgozása. (Ehhez részben tapasztalatot jelenthet a hazai viszonylatban ismert 'áttelepítés'.)

6. Planta Europa

Továbbra is elmondható, hogy a szervezet anyagi gondokkal küszködik. Most már biztosan tudjuk, hogy a szervezet titkársága 2009-től új székhelyre települ (Romániába). A szervezetről és működéséről magyar nyelven is hozzáférhető információ: www.plantaeuropa.org/pe-about-Hungarian.htm. A következő konferencia 2010-ben Krakkóban.

7. ENSCONET Planta Europa

Gyakorlatilag a projekt zárása van folyamatban: az eddig elért eredmények összegzése, szakmai találkozók (Aktuális találkozó júniusban Trento-ban). Hamarosan új programot indítanak ENSCRI - European Native Seed Conservation Research Infrastructure névvel.

További információ: www.ensconet.com

8. A konzorcium működése

Többször felmerült már a pályázati támogatások felkutatása a konzorcium működéséhez. A megnövekedett létszám miatt egy-egy találkozó szervezése, kivitelezése komoly anyagi terhet jelent a házigazda számára, ezért pályázati támogatások bevonására is szükséges lehet. A konzorcium döntése alapján egy munkacsoport felméri a pályázati lehetőségeket.

9. A BGCI beszámolója

Tagság: A BGCI-nak jelenleg 788 tagja van, 621 intézményi és 167 egyéni.

BGCI aktuális rendezvényei:

- 2. Nemzetközi Magnoliaceae Szimpózium (Guangozu, Kína, május 5-8.)
- Természetvédelmi Workshop (Tbiliszi, Grúzia, május 21-22.)
- Botanikus kert menedzsment kurzus (Kew Garden, Anglia, július 6. - augusztus 28.)
- Európai regionális GSPC találkozó (Meise, Belgium)
- 7. Nemzetközi Botanikus kerti Oktatás-nevelési Konferencia (Durban, Dél-Afrika, november 1-6.)

A BGCI aktuális elemzése szerint a PlantSearch és ENSCONET adatbázisok alapján az európai veszélyeztetett fajok 42%-a található meg gyűjteményekben. A lista hamarosan megtekinthető lesz on-line a PlantSearch-ben.

Kiadványok:

- a veszélyeztetett Acer fajok listája hamarosan publikálásra kerül
- A tölgyekről készült ex situ felmérés elkészült, a publikáció hozzáférhető
- Közép-Ázsia veszélyeztetett fafajairól az FFI-vel együttműködve a Global Trees Campaign keretében készült felmérés, a kiadvány hozzáférhető

Jelenleg nagyobb projekteken dolgoznak Délkelet-Ázsiában, Kínában, Madagaszkáron és Ugandában.

Új on-line botanikus kerti oktatási-nevelési programot indított a szervezet, amely a tanárok és diákok számára egyaránt segít az aktuális kérdések kommunikációjában / megértésében.

További információ: <http://www.bgci.org/education/>

11. Aktualitások a GSPC témakörében

A GSPC (Global Strategy for Plant Conservation, lásd.: www.mabotkertek.hu/egyezmenyek.html) 2010ig elérendő célokat tűzött ki, ezért az eddig elért eredmények tükrében a célokat felül kell vizsgálni, szükség szerint átdolgozni, amely számunkra is feladatot jelent. A találkozót követő konferencián szervezett workshop-ok lehetőséget biztosítottak a legfontosabb botanikus kerteket érintő GSPC célok megvitatására. Ennek összegzése hamarosan elérhető a konferencia honlapján (www.luomus.fi/eurogardv/).

A GSPC eddig elért eredményeiről készült összefoglaló elérhető a CBD hivatalos honlapján: www.cbd.int/gspc/pcr-report/.

12. Következő találkozó

November 20-22, Portugália